

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1468

22

σ-27

1984

14

2010

1709.

~~1709~~

665 597

ՆԱՆՈՒԹԻՒՅԵ

Ի ԿԵՐԱՅ ՄԵՍԵՅ
ՄԻՈՅ

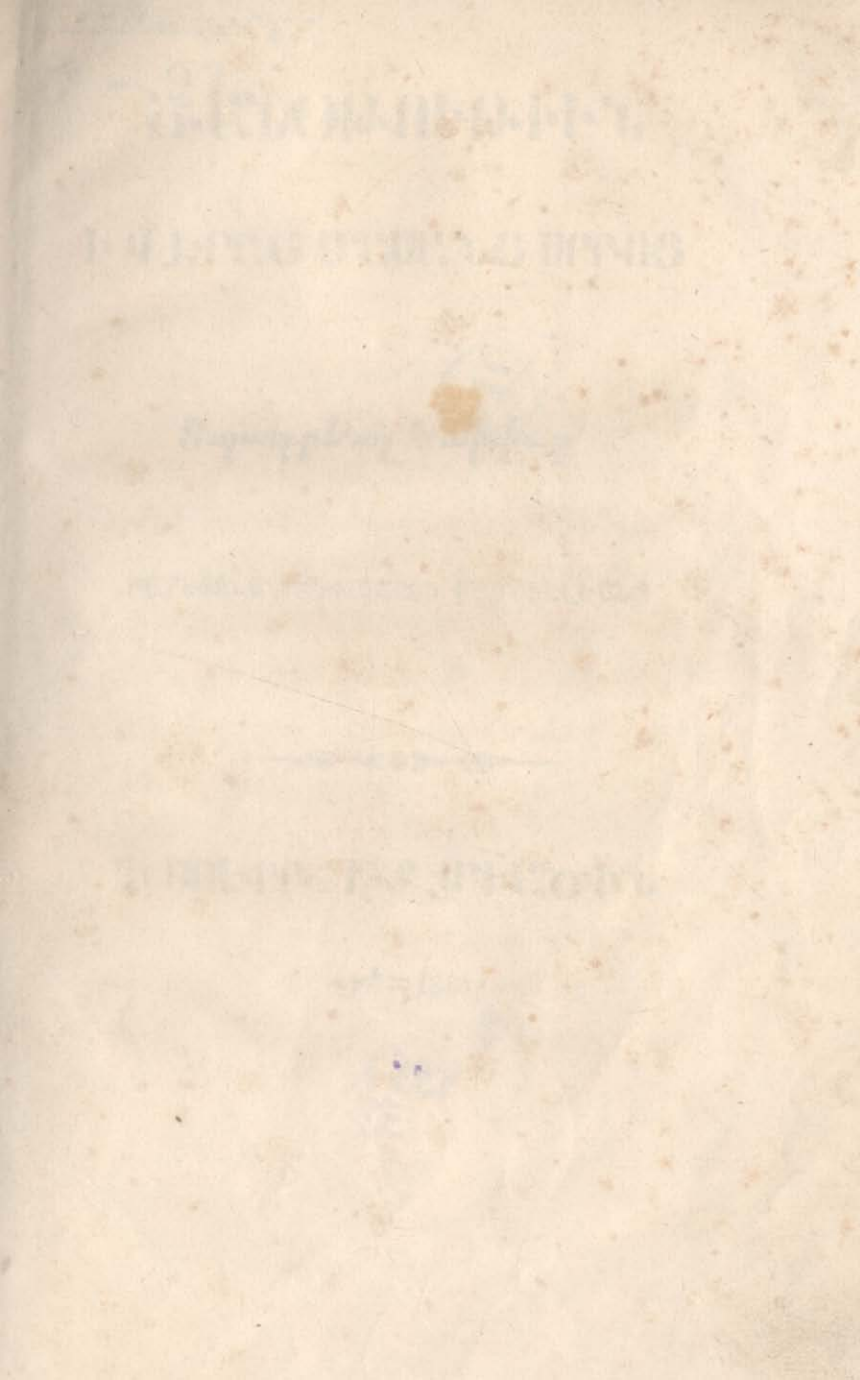
N° 199m

Ի ՍՆՏՄԵԼՅՈՒՆ

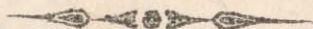
22. 24.

Տ - 27
ՏՐԱՆՍԿՐԻՊԻՐ

Ի ՎԵՐԱՅ ԱՐԱՆՆՅ ԱՐԻՈՅ

Տպագրեալ ծախիւք

ԲԱՐԵՏՈՂԻ ՄՏԵՓՈՍԷՆՈՒՄԻ ՍԱՄՈՒԷԼԻԱՆՑ

Ի ՍՈՒՐԻ Լ.Վ. ՄԻՆՈՒՆԻՆ

1861.

ՏՊ
ՏԵ

24

82-02821

1008

31979-աշ

Որ ընդունի զվարդարէ յանուն մարգա-
րէի, զվարձս մարգարէի առցէ, և որ ըն-
դունի զարդար յանուն արդարոյ՝ զվարձս
արդարոյ առցէ, , Սաղ. Ժ. 41 :

Ինչ յոյժ մեծարու ելէն բարեկամք քո
Լ'ստուած, , Սաղ. Նը. 17 :

15854-58 (4997
38)

2001

Ս ան զի զի՛նչ արտա է հաւատար
 յանենակարող զօրութիւնն Ղստուծոյ և
 խոստովանիչ , եթէ՛ Ղստուած անենակա
 րող է . և թէ՛ Ղնհարիկն առ ՚ի մարդ
 կանէ հարաւորք են առ Ղստուծոյ ,
 և կամ թէ՛ Ոչ երբէք տկարացի առ
 Ղստուծոյ աննայն բան . Մարի . ԺԷ .
 16 : ԺԹ . 26 : Մարի . Թ . 22 : Ղ . 1 . 10 . 37 :

Ուրեմն Քննարկս քրիստոնէից պարտ խն
 է միանդամայն ջերմեռանդն ողւով և
 օղջամբա հաւատով ընդունիչ զՂստուա
 ծային անենակար զօրութեանն զօրանչելին
 հրաշագործութիւնս , զորս Ղստուած ՚ի
 ձեռն սրբոց իւրոց մարտիրոսաց և երջանիկ
 վկայիցն եւ նախնիք մասանց նոցին յայտ
 ենալ է միշտ եւ յայտնէ : Սակայն՝ մո
 լորամիտք ժխտելով մերժեն թերահաւա
 տութեամբ իւրեանց զայն աննայն հաւա

տաղիս • և այսու իսկ ոչ շատանան • այլ
 եւ ճարդեն եւ այսպանեն զընդունուցս
 նոցին ողջամիտ հաւատով • ևս և փութան
 զպարզամիտս զայլժակղեցուցիչ բանիւք
 որասյ ՚ի ծուղակս թերահաւատուէ իւր
 Եանց • որոց ՚ի վերայ հասեալ կայ վայն
 ահրուճական • ՍՊԻ • ԺԹ • 7 • 8 • 9 :

Բանզի փոխանակ աներկբայ հաւատաւոյ
 յՄՃային անենակարող հրաշագործութիս
 Երկրայիչ ընդ այն և թերահաւատիչն
 ոչ ապաքին ուրանալ է զՄՃային կարողու
 թիւննս որում հանկատես եղեալ Սրբա
 զան Աւարեայն Պաղոս՝ զընաց սու
 Տիմոթէոս աշակերտ իւր ՚ի զցուշութի
 նորս և ամ հաւատաւոյեւոյ • 11 Օյսս զի
 տաղի՛ր Եթէ յաւուրս յեմինս եկես
 ջեկն ժամանակք շարք • զի եղիցին մարդիկ
 անմեատէրք • արժամթատէրք • հայտարք • ամ

բարտաւանք, հայհոյիչք . . . որք ունիցին
 զկերպարանս Աճապաշտութեան, և ՚ի զօ-
 րութենէ անտի ուրացեալ իցեն, և խոր-
 շեւջի՛ր ՚ի նոցանէ . . . որ յամենայն ժամ
 ուսանին և երբէք ՚ի գիտութիւն ճշմար-
 տութեան ոչ հասանեն: Այլ որպէս Յա-
 նէս և Յամրէս հակառակ կացին Սով-
 սիսի, նոյնպէս և սորա հակառակ կան
 ճշմարտութեանն. մարդք ապականեալք
 մտօք անպիտանք ՚ի հաւատս, այլ ոչ եր-
 բէք զայցեն յառաջ ՚ի լաւ անդր. քան
 զի անմտութի սոցա յայանի լիցի ամենե-
 ցուն որպէս՝ և նոցայն իսկ եղև, . . . ք.
 ՏԻ . Գ . 19 :

Գիտեմ, արհամարհել ունին խօթա-
 միտք և թերահաւատք զայն ամենայն
 խոստովանութիւնս՝ որք վերաբերին առ
 ամենակարող զօրութիւնն Աստուծոյ,

բայց ես բնաւ չունիմ վհատիլ, և ոչ
 կարեն սողտանել զիս: Օ, որ օրինակ
 Փետոսս դատաւորն հրէաստանի մինչ
 լսէր ՚ի բանից առաքելոյն Պօղոսի զմեծա,
 մեծ զօրութիւնս սքանչելի կարողութեն
 Աստուծոյ, որ յայտնեցաւ ինքնազօր յա
 ըութեամբ Յիսուսի Կրիստոսի բա
 կանխագոյն գուշակութե մարգարէիցն,
 արհամարհեալ զճշմարիտ քարոզն սրբա
 զան Առաքելոյն և ջնորմունք մտաց զնոյն
 համարեալ ասէր. , Սողիս Պօղէ. բա
 ջում գպրութիւնքդ զքեզ ՚ի մոլութի
 դարձուցանեն, , իսկ երջանիկ Առաքելն
 անվեհեր ասյ պատասխանի. , ոչ մօլիմ
 քաջդ Փետոսս, այլ զցածութեան և բզ
 ճշմարտութեան բանս բարբառիմ, ,
 Պօրծ, ՚իզ. 24, 26:

Այսպէս և ես յօրինակէ տառի խրա

խուսեալ , քաջալերիմ շորհիւ մբ հոգ-
 ւոյն ճշմարտութեան համարում իմն տե-
 սութեամբ ճշգրտել զհրաշս սքանչելի
 կարողութեանն Մատուծոյ , զորս ներդոր-
 ծելով 'ի նուիրական նշխարս Սբոց ,
 յայտնէ ուղղափառ հաւատացելոց իւրոց
 'ի վառս պաշտելի անուան իւրոյ :

Սակայն՝ ոչ այնքան փութամ աստանոր
 ամօթապարտ կացուցանել զյամարեալս
 'ի թերահաւատութե՛ , քանզի անժխտե-
 լի է վճիռն Յիսուսի , թէ « ոչ է ծառ
 բարի , որ առնէ զստուղ չար , և ոչ զար-
 ձեալ ծառ չար որ առնէ պտուղ բարի .
 զի իւրաքանչիւր ծառ 'ի պտոց իւրմէ
 ճանաչի » : Օ 'ի ոչ եթէ 'ի փշոց քաղեն
 թուղ , և ոչ 'ի մորենւոյ կթեն խաղող :
 Մարդ բարի 'ի բարի գանձուց սրտի իւ-
 թոյ բղիճ զբարի , և մարդ չար 'ի չարէն բղիճ

զչարքանցն ՚ի յաւելլուածոց սրտին խօ-
 սի բերան նորայ: Եւ զ. 43. 43. որքան յա-
 ւելտ ջանամ զտկարամիտս զգուշացուցա-
 նել յզի մի մոլորեացին միտց նոցա ՚ի ստա-
 պատիր բանից նոցին : և մի սերմանեացի
 ՚ի պիտոս պարզամտաց չար սրտն անհա-
 ւատութեան յի ըստ Քչգրիտ ասութեան
 Պրիգորի Մտուածաբանին : յար վար-
 դապետացն չար են և ուսմանցն : մանա-
 ւանդ եթէ չար սերմանցն չար է և երկ-
 րագործութիւնն ՚ի նստի «*Ррѣтѣе*» Գնեւ. և
 փութամ գովել զհոգեշահ ջերմեան
 զութիւնս Մճասէր և վկայասէր ողջամիտ
 և բարեպաշտ սիրելի որդւոց ու շնորհաւ
 Արիւղեցւոյս Հայաստանեացի՝ զորս մշտն
 ջենաւորեն առ Մտուած հաստատուն
 հաւատով և առ Սուրբն սրտաբուղի
 ջերմեանեղն սիրով : որոց ամենեցուն քն

զամենայն աւուրս կենաց իմոց հանդերձ
օրհնութեամբ կամ միշտ աղօթարար :

ՄԱՏԹԷՈՍ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍ

ՈՄԵՆԱՆ ՀԱՅՈՑ

ԼՊԱՅՈՅՑԻ

Ոմանք պարզամտութեամբ մտորաւիտ մարդկանց խօսքերէն թելադրուելով շքիոթ և թիւր ըմբռնումն ստանալով իկ'ըսեն, թէ, յվկայեալ սրբոց հրաշագործ մասունքները արժան չէ՛ հանդիսացուցանել յանուանէ յիշատակելով, և յատուկ պաշտամամբ պատուել զայնոսիկ, և խրնդրուածս առնել յԱստուծոյ առաջն նոցա, այլ հարկ է ամփոփել զնոսա իկելեղէցւոյ մէջ անտեսանելի կացուցանելով ՚ի տեսութենէ աչաց ժողովրդոց, ինչպէս ըրաւ, իկ'ըսեն, Սրբազան Վրիժոր լուսաւորիչն մեր սրբոց հռիփսիմեանց մարմինները և սրբոյն Յովհաննու Արարպետին ոսկերքը և այլն :

Այս շինութեան և զայն ժամանակէն յայնչ խոսքերը իսպառ պիտի մերժեն հետեւեալ վկայութիւնքը : Տէս, Աստուած կամեցաւ յայտնել իւր ամենակարող և ամենազօր պաշտպանութիւնը և իմամսածութիւնը երջանիկ սրբոց վրայ, և նոցա ճշմանկիր սրբապետաւ և նուիրեալ ոսկերաներուն հաւատացեալներէն յատուկ յարգութեամբ ջերմեամբն պատուիր և փառաւորուիր կամելով՝ աղօթեցութիւն տուած է Պաւլոսի մարգարէական հոգւոյն, որ կրգրէ .
 « Բազում նեղութիւնք են արդարոց, յամենայնէ վրկէ զնոսա Տէր, և պահեզամենայն ոսկերս նոցա, և մի՛ ՚ի նոցանէ մի՛ վշտեացի » . լու . 16 : Ահա՛ սաղմոսի այս վկայութիւնը համեմատ քարոզեց մեզ Աբն Պորիգոր բազմերախտ մեծ հայրապետն և իւր սաւորիչն մեր այսպէս . « Առ նշխարք

ոսկերաց նոցա (Սրբոց) վրդու-թիւն ընծա-
 յեն 'ի ժողովս հաւատացեւոց . որպէս ա-
 մենեցուն է քաջայայտ . զի երևեացի սէրն
 Մատուծոյ 'ի նոցա նշխարան բնակեալ .
 և նշանօքն ծանուցեալ յերկրի . . յաճօ" .
 Եւ . ժող : Սը սուրբ Սրբոց Սարեկացին
 սրբազան Սարգեւոց ճառին մեջ կը գը-
 ըն . . Սյա նուիրեալ պատարագեցան 'ի
 սպանդ վերնական բարձրեալ սեղանոյնու
 նկարագրեալ գրոշմեցան 'ի գիր մատենի
 վերին դպրութեան և ոսկերօքն շանագե-
 լովք զօրեն կենդանեացս լինել վրդանք :

Այս անժխտելի գրուածքներէն յայտ-
 նի կ'երևի . թէ բնաւ աւելորդապաշտու-
 թիւն չէ սրբոց Սարգեւոց և Սարահրո-
 սայ և ձգնակիր հայրասկետոսայ հրաշագործ
 մասանց պատիւ և յարգութի նուիրել-
 նիս . այլ աներկբայ հաւատով մերձեցա-

լով 'ի նոսա կը յուսամք, որ ՄԾ կ'ընդու-
 նի մեր ջերմեռանդութիւնը և կըհաճի
 մեր խնդիրները կատարելու, հոգևոր և
 մարմնաւոր ցաւոց բժշկութիւն և սուող-
 ջութիւն շնորհելով՝ իւր սիրելի և երջա-
 նիկ սրբոց անուանց փառաւորութեան հա-
 մար : Մ. յս մտօք կ'երգեմք մեր ուղղափառ
 սուրբ Աղէղեցւոյն մէջ . « Մ. յսօր յիշա-
 տակ սրբոցն . և փայլին նշխարք սոցա 'ի մէջ
 եկեղեցւոյ : Տաճար են սուրբ հոգւոյն
 կենդանի ոսկերքս՝ հիւանդաց բժիշկք » .
 Ը ար . մարտի :

Աստուած ամենակարող Արբոց ոսկերաց
 հրաշագործութեան օրինակը հին օրինաց
 մէջ հաստատեց . ինչպէս կը պատմէ սուրբ
 գիրքը թէ՛ Աղևսէ մարգարէին ոսկերացը
 վրայ բերին թաղեցին մեռեալ մի, որոյ
 մարմնը երբ նորա ոսկերացը մերձեցաւ՝

մեռեալը իսկոյն կենդանացաւ . «Ալ կանգնեցաւ ՚ի վերայ ոտից իւրոց» . Գ . ԹԿԿ . ԺԳ . 21 : Սերս . խը . 15

Թէ որ ողջամիտ մտօք կարդալու լինին սուրբ գիրքը , հոգին սբ կ'առաջնորդէ և կ'ուսուցանէ նոցա ևս , թէ Սրբոց մասանց հաւատով ջերմեռանդութիւնն ու իրերը՝ աւելորդապաշտութիւն չէ այլ Աստուածահաճոյ բարեպաշտութիւն . և Աստուած այն սրբոց մասանց միջնորդութեամբ իւր սքանչելի զօրութիւնը կրցուցանէ նոցա յուսալիւր ջերմեռանդութիւնն ու իրողներուն :

Կարդան թող Գործք Առաքելոցը , որոյ մէջ գրուած է թէ՛ Աստուած Պետրոս Առաքելոյ հովանիին զօրութեամբը շատ հիւանդներու և այսահարներու բժշկութիւնն կուտար , սորա համար պատգարա

Կօք հիւանդանէրը կրբէրէինսկը զնէին այն
 ճանապարհին վերայ, ուրից Պետրոս Աւաթեւոյն
 անցնելն գիտէին. « Եւ առաւել
 ևս յաւելուին հաւատացեալքն ՚ի
 Տէր բազմութիւնարանց և կանանց, մինչև
 ՚ի հրապարական հանել զհիւանդս, և
 զնել պատգարակօք և մահճօք իւրեանց՝
 զն ընդ անցանէին Պետրոսի՝ զոնէ հովանի
 նորա հասցէ ումէք ՚ի նոցանէ, և ժողովէր
 բազմութիւն շուրջ ՚ի քաղաքաց անտի յե-
 րուսաղէմ՝ բերէին զհիւանդս և զնե-
 ղեպս յաղաց պղծոց, որք և բժշկէին ա-
 մենեքեան » . Պարթ. Ե. 14. 15. 16 :

Ահա սոսակս ալ Պօղոս Աւաթեւոյն
 նմաչկինակին զօրութեանքը հիւանդաց
 և անուստէտաց հրաշալի բժշկութիւն
 կը շնորհէր. առելու է որ Պօղոս աւաթե-
 լոյն քրտինքը սրբած վարչամակին ով որ

ջերմեռանդութիւն կը մատուցանէր Աստուծով կը վայելէր նորա հրաշագործութիւնը, ինչպէս գրուած է. «Այլ զօրութիւնսն սակաւս առնէր Աստուած ՚ի ձեռքն Պօղոսի. մինչ զի և ՚ի հիւանդս տանել ՚ի քրտանէ նորա թաշկինակս կամ վարչամակս, և մերժել ՚ի նոցանէ ակտիցքն, և այսոց չարաց ելանել» . Պ. ԲԺ. ԺԺ.

11. 12 :

Հիմակ այս տեղ կը հարցանեմ բարեմարտութեան ցոյններուն . Ալեարոս առաքելոյն ստուերը և Պօղոս առաքելոյն թաշկինակը իւրեանց գոյութիւնը հետմէկ իրական մասնակցութիւն չունին . այսինքն նոցա սկերացը կամ անձանցը մասն չէն, այլ միայն մէկ յարաբերութիւն ունին : Աւստի՝ մէկը Ալեարոս առաքելոյն անձին ըստուերը լինելով, և միւսը Պօղոս առաքելոյն

85-45851

քելոյն երեսը սրբած թաշկինակը ընեւ լով,
 եթէ Մատուած կամեցաւ իւր սքանչելիքը
 ցուցանել առ նոսա ջերմեռանդութիւն
 յայտնողնեւ ըուն, ապա որչափ առաւել հա
 ւատալի է, որ նոցա և ամէն Սրբոց նուի
 ըրահան Սասանց կամ Ոսկերաց զօրութիւ
 մեծամեծ հրաշքներ գործել կարող է թ
 և կամ նորա բարերար կամաց հաճելի է
 նոցանով փառաւորիլ, նոցա մարտիրոսա
 կան և ճգնաւորական մահուամբ նուիրեալ
 սրբազան Ոսկերաց Սասամբը սքանչելի
 հրաշագործութիւն գործելով ըստ մար
 գարէութեանն Պաւթի. ,, Սքանչելի է
 Մատուած 'ի վերայ սրբոց իւրոց ,, Սա՛հ.
 կէ. 37. : Սորա համար կը գրէ սրբազան
 իյոսրով Մնճևացեաց Կախիկոպտան .
 ,, Մատուած փառաւորել է 'ի խորհուրդս
 սրբոց իւրոց, և այս ո՛չ միայն 'ի կենդա

նութեան, այլ և յեա մահու լինիցի, զե
անդադար փառաւորի Աստուած ՚ի սուրբս
իւր, . ՚ի մեկն, Ժամագ. եր. 142 :

Աւրեմն ուղղափառ սուրբ եկեղեցւոյ
որդւոյ ողջամիտ հաւատոյ ջերմեռան
դութեամբ յարգութիւն, պաշտօն և
երկրպագութիւն առնելը Արբոց նշաւ
րաց առջև՝ Աստուծոյ սքանչելագործ
մեծութեանը կը վերաբերի, այս մտօք
կ'երդէ սուրբ Աերսէս Շնորհալին այս
տուն շարականը առ Սուրբն Յակովբ
Սճբնայ հայրապետն ուղղած. . . Արկիւ
պագեմբ առաջի տեղական նշաւրաց ճրգ
նաւորին Քրիստոսի և պատուական վկա
յին, որ է պարծանք աշխարհի և բարե
խօս վասն մեր, . Շարակ' :

Արդէն կըմնայ մեզ այս տեղ խօսիչ
ոմանց արած առաջարկութեանը վրայով .

վասն զի կ'երևի, որ արժանահաւատ մա-
 տենագրութեանց ողջամիտ տեղեկուի
 ջունենալով՝ կամ ըստ ևս է ասել, թե-
 րահաւատներուն խօսակցութեան խաբ-
 ուելով՝ կ'ասեն և հաստատել կ'ուզեն,
 թէ սուրբ Արիգոր լուսաւորիչն մեր սբօց
 հռիփսիմեանց և սրբոյն Յովհաննու Ար-
 րապետի ոսկերքը թաշեց, որպէս զի չը-
 պաշտուին հաւատացեալներէն, և այլն:

Այստեղ պարտաւորեցայ յիշելու այն
 հոգեշահ բարոյական առածը, որ վայե-
 լուչ օրինակաւ վճռված է, որոյ պարզ
 միտքը այս է. Չարմատրհուրդ և մոլո-
 բեալ մարդիկ շատ անգամ բարին չարի
 կը մեկնեն, և մանաւանդ առաքիւնուիք
 իբրև մոլուի կը դատեն, ինչպէս գրուա-
 ծ է. «Չկայ ինչ սուրբ, զոր չարն չկարի-
 ցէ չարաչար վարել, եթէ գիպուածով,

և եթէ ակտավարութեամբ, որպէս և չիք ծաշիկ անլնաս ամենեկն, յորմէ չկարիցէ սարչն ծծել զթոյն, այլ ոչ սարչն զյարդ բառայ ծաշկին, և ոչ պիտակ վարուն զպիտանոյն . . . : Օ ինչ այլ սրբաշնադոյն քան դգիրս սուրբս, և քանի մոլորութիւնք ծնան անտի ըստ երկնելոյ չարաչար իմացոլացոյ : Տարառած . երես 333 :

Տես, Աստուած ընտիր երանելիքք իւրեանց ջերմեամոզն բարեպաշտութեամբ Աստուծոյ ճշմարտութեան համար վիսյան մահաւամբ անօրէններէն նահատակուողներուն նշխարքք թաշերու մեծ փոյթ ունեցան, որ չ' լինի թէ կորնչին ու անհետ լինին, և կամ՝ փոշոցի և հրապարակի մէջ անարգութի և նախատինք լինին աստուածապաշտութեան, և թէ՛ չ' լինի որ գաղաններէն դիշատիին : Այս

տեսակ գործ աստուածախրութեան և
 բարեպաշտութեան երանելեաց՝ յոյժ հա-
 ճելի եղած է առաջի Աստուծոյ օրհնչալէս
 կը վիայէ սուրբ գերբը: Արբոր ամբարիշտ
 և կռամու Սենեքերիմ թագաւորը իս-
 րայելացիներէն վրէժ սունելու համար
 նոցա աստուած պաշտութեանը հակառա-
 կելով գաղանային ցամամբ սրախողատող
 բռու այն անպարտ անձինքը, և ընդդէմ
 աստուած պաշտութե իւր կատաղի ստե-
 լութիւնը յայտնելով սասաիկ հրաման հա-
 նեցոր ՚ի փառս աստուած պաշտութեան
 սպանուողներուն դիակուկքը անթաղ ա-
 նարգուին փոշոցներու և հրապարակներու
 մէջ, որով նախատինք համարուի աստուա-
 ծապաշտ ազգին Աբրայեցւոց: Ա՛ն միջոց
 Տօբիթ երկիւղածն յԱ՛յ և բարեպաշտն
 գիշերային ժամանակը յարմար գտաւ իւր

աստուածահաճոյ փափազը 'ի գործ դնե-
 լու, սկսաւ անպարտ սպանուողներուն դիա-
 կունքը փոշոցներէն վերցնել և ծածուկ
 ամէն մեկուն պատշաճ թաշումն առնել :
 Ա՛հա՛ հոգեշահ արդիւնք ճշմարիտ աստ-
 ուածպաշտութեան . ինչպէս ինքն Տօբիթ
 պարծանօք կրէսօսի . « Ե՛ր տեսանէի ես
 յազգէն իմմէ, եթէ մեռանէր, և ըն-
 կենուին զնա արտաքոյ պարսպին, և
 ես թաղէի, և կամ թէ, յորժամ ըս-
 պանանէր զքո՛ Սենէքէրիմ՝ արքայ, յոր-
 ժամ եկն փախառական 'ի հրէաստանէ՛
 գողանայի և թաղէի զնոսա : Ա՛յսն զի ըզ-
 բազումն կոտորեաց սրտմտութեամբ իւ-
 ըով . և յետոյ խնդիր արար մարմնոց զիւ-
 ախանցն, և ո՛չ գտաւ : Ա՛յլ եմուտ մի ոմն
 'ի նինուէացւոց անտի, և իմացուցանէր
 թագաւորին վասն իմ զգիւհոււման թա-

ղելոյ և Թաղեայ • զի գիտացի ես, եթէ
 խնդրեն սպանանել զիս ։ Ռատիայել
 հրեշտակն ալ կը վկայի այս գործը Լ. Յ
 հաճելի լինելուն համար ։ Յորժամ Թաղ
 էիր դու զմեռեալսն, ի՛րսէր Տօբիթին, ես
 ընդ քեզ էի ։ Տօբ. ան. 20 : Ժբ. 12 :

Տեսար, ինչու համար այն աստուածա
 պաշտներուն զիականքը Թաղելու փոյթ
 ունեցեր է Տօբիթ • ո՛չ թէ չպաշտուին,
 այլ անարգութիւն չը՛իննի աստուածապաշ
 տութեան նոցա անթաղ մնալովն, և գա
 ղաններէն չգիշատուին և այլն ։

Վարդա՛ սուրբ Լ. Էտարանը, երբ անա
 գորոյն բռնաւորն հերովդէս չարախատակաւ
 կը իւքն մոլեգնեալ բանտարկեց սուրբ
 Յովհանէս Վարապետը և ետքը բանտին
 մէջ գըխատել տուաւ, եկան աշակերտնե
 րը Թախծագին սրտիւ հանեցին բանտէն

նորա սուրբ մարմինը և Թաղեցին, կ'ասէ
 սրբազան Աւետարանիչը . 1) Աւատու-
 ցեալ աշակերտքն նորա՝ բարձին զմարմինն
 և Թաղեցին, և եկեալ պատմեցին Յի-
 սուսի . 1. մատթ . Ժ . 12 :

Հիմակ կը հարցանեմ, ո՞վ բարեմիտ ըն-
 Թերցող . մի Թէ այս երանելի աշակերտ-
 ները Եովհաննու Մկրտչին՝ Թաղելով
 իւրեանց վարդապետին սուրբ մարմինը
 չպաշտելու դիտաւորութեամբ էր Թէ
 բանտին մէջը չըմնայ անարդարար, և Թըշ
 նամարար անօրէններէն կորուստի չմատ-
 նուի : Մանաւանդ երբոր հաւատացեալ
 ները սուրբ մարմնոյն հրաշագործ նշխա-
 րացը վախադէլով խնդրեն զայն . դիւ-
 րեաւ զտնեն . ու պատիւ յարգութիւն
 մատուցանեն և նոցա հրաշագործութիւնք
 վայելեն : Իսկ սբ Մարտապետի մարմինը

բաց 'ի գլուխէն և յաջ թևէն թաղեցին
 աշակերտները Աբաստուպօլիս քաղաքը
 'ի Սամարիա, ուր տեղ թշնամիներէն
 անխտանգ մնաց, մինչև Աստուանդիանոս մե-
 ծիկայօր մայր մեծահաւատ և բարեպաշ-
 տուհի դշտոյն Տեղինէ Երուսաղէմ ե-
 կաւ: 'Կախ՝ փրկչին մերոյ Յիսուսի կէն-
 ղանատու և սմենապատուական խաչա-
 փայտը խնդրեց և դատու 'ի Ղաղզութոյ:
 յետոյ՝ խնդրեց մեծաւ վախառանօք սուրբ
 Յովհաննու Արապետի նշնաբքք և երբ
 յիշեալ քաղաքի մէջ մէկ անշուք տեղ
 ամփոփուած դատու, փոխադրեց Երու-
 սաղէմ սրբոյն Եղիսէի և սրբոյն Աբղի-
 ու մարգարէից գերեզմաններուն մէջ տե-
 ղը, և յատուկ եկեղեցի շինեց յանուն
 Արքայ Արապետի: Ինչպէս Տերունիմոս ա-
 կանատես լինելով կը պատմէ:

Այս սուրբ և հրաշագործ նշխարքը աս-
 կէց ալ Աղէքսանդրիա փոխադրեցաւ Վե-
 զն Եռլիանոս ուրացողը իւր չարութիւնը
 համախոհ մարդիկ ուղարկեց Անտիոքէն,
 որ Արուսաղէմ երթան, և սրբոյն Յով-
 հաննու կարապետին գերեզմանը բռնու-
 թեամբ բանան և այրեն նորա նշխարքը:
 Եռլիանոսին չարագոյն խորհուրդը Աիւ-
 ընդ Արուսաղէմի սուրբ հայրապետը ի-
 մանալով՝ հանեց անկէց այն սուրբ և հրա-
 շագործ նշխարքը և գաղտնի ուղարկեց
 Աղէքսանդրիա, ուր տեղ հաւատացելոց
 բազմութիւն կը գտնուէր. և այն տեղ
 նորա սքանչելի հրաշագործութիւնքը փայ-
 լեցան. ինչպէս Յունաց վարդապետ (Թե-
 ոդորոս Արքեմպաս ասացեալ մատենագի-
 թը կը պատմաբանէ:

Օ անցաւութիւն չը՛նենք այս տեղ սբ
 Վարսպետին պատուական և սուրբ գլխ
 խոյն գտնուելն աչ յիշելու : որ անօրէն
 Հերովդէսի տանը հողի տակ մէկ կաւեղէն
 անօթի մէջ անհոփուած էր : վասն զի այն
 ժամանակը հռովմայեցիք սովորուի ունե
 ին մեռեալներուն ոսկերքը : կամ մոխիր
 եղած մարմինը խեցեղէն անօթի մէջ պա
 հել : Բայց վերին Տեսչութիւնը երբորդ
 դարուն մէջ երկու կրօնաւորներու սիր
 տը շարժեց : որ Ալեկիոյ սահմաններէն
 ելելով (ըստորում այն կողմերը կրքնակե
 ին) երթան Արուսաղէմ յուխտ և երկրը
 պագութիւն անօրինական տեղեաց : Արք
 ժամանեալ սուրբ քաղաքը և ըստ յաջ
 ղելոյ Տեառն իջին Հերովդէսի տանը ա
 ւերակներուն մէջ :

Աոցս յայանութիւն կրկինի երկու ան

գամ՝ որ աւերեալ տանը մէկ խորշին մէջ
 Թաղուած է այն սուրբ գլուխը, և ան-
 կէց հանելու հրաման առնելով՝ Աստու-
 ծային վերնախնամ՝ աղբեցութենէն, փու-
 Թացան ծածկաբար իւրեանց տեղը տանե-
 լու: Այլ ինչպէս տեսիլքը եղաւ նոցա՝
 գտան այնպէս մէկ խեցեղէն ամանի մէջ
 կնքուած զոր բանալով նորա անուշահո-
 տութեան սքանչելի բուրմանէն զմայլե-
 ցան: Վերջը՝ ամենայն ջերմեռանդութեամբ
 և հոգևոր պաշտամամբ այն պատուական
 հոգևոր գանձը Ալլիկիկայ բերին, ու իւր-
 եանց խուցին մէջ նորա սուրբ մշտախա-
 կանթեղ կախելով՝ ամենայն պատուով կը
 պահէին:

Բայց երջանիկ կրօնաւորաց վախճան-
 մանէն զինի՝ այս սուրբ գլուխը Ա-
 Թաղիա անուն քրիստոնեայ և բարե-

պաշտ կնոջը ձեռքը կ'անցնի : Եւրօն ալ
 Կոստանդիանոս կայսեր ժամանակը Երե-
 անոսաց և Մակեդոնեանց ձեռքը անցնե-
 լով՝ սկսան համբաւել յիբր թէ Եւրուսա-
 ղեմէն նորոգ բերած են . ինչպէս կը գրէ
 Սողոմէնոս յոյն մատենագիրը :

Եւսա այս վերոյգրեալ պատմութեամբք
 կը հետևեցնենք թէ : Յովհաննէս Սկրտ-
 չի սուրբ գլխոյն առաջին դիւտը երկու
 կրօնաւորներու ձեռօք եղաւ Եւրուսա-
 ղէմի մէջ և Կիլիկիա բերուեցաւ . բայց
 անկէց փոխադրուեցաւ ՚ի Կ. Պօլիս մեծն
 թմայողոսկայսեր ձեռամբ ջերմեռանդն հո-
 գևոր պաշտօնիւ և արքունական շքեղ
 հանդիսիւ : որոյ մօտ եղած Եւտովմոն ա-
 սացեալ տեղը հռչակաւոր մէկ վկայարան
 շինեց յանուն սրբոյ Կարապետին : որոյ
 մէջ սուրբ Գլուխը օսկեղէն անօթի մէջ

առնելով՝ պատուով զեռեղէց :

Ըրդարէ քանի որ Յովհաննու Մկրտչե սուրբ նշխարքը տեղէ տեղ փոխադրու թիւն ունեցաւ , այնչափ մեծահաւատ ջերմեւանդներուն մեծամեծ հրաշքներ յայտնուեցան , ահէն տեղ նորա անունը փառաւորուելով Յեսուսի Կրիստոսի շնորհիւ : Այսն զի ըստ Ասկերերանի 'ի Ճառն Սարտիրոսաց , « Լ'ստուած է հրաշա գործ ամենակարող զօրութեամբն և փառաւորեալ յերկինս և յերկրի յաթոռ Լ'ստուածութեան , և յամենայն սուրբս 'ի կենդանիս և 'ի նշխարս մարտիրոսաց » : Ինչպէս և սբ Լյակիոսիոսն մեր Եղնիկ Աղբապին կը գրէ . « Լ'պաւի նեալք 'ի սրբոց Սարտիրոսացն նշխարս՝ փրկին մարդիկ յայնպիսի տանջանաց , որով զօրութիւն Լ'ստուածոյ՝ որ 'ի սուրբսն է՝

երևի, և յողիս ինչ ոչ վնասին, և գիրք
իմ :

Իսկ սրբոյն աջ Թեւը Թէ ինչպէս Հա-
յոց Աղգիս պարգևեցաւ ՚ի ձեռն սուրբ
ըւսաւորչին մերոյ, այսպէս կըսէ Օ կնոր
Պշակ, որ սբ Ա ըւսաւորչին եպիսկոպոս
ձեռնադրեցաւ սուրբ Արապետի ուխ-
տին, և նորա հետ պտտելով բոլոր այս
անցքերը կը պատմէ :

Սա կը գրէ Թէ, սուրբ Յովհաննէս ա-
ւետարանիչ տարել էր այս սուրբ աջը
Լիբեսոս քաղաքը իւր Պողիկարպոս աշա-
կերտին ձեռօքը, որ Օ միւռնիոյ եպիս-
կոպոս ձեռնադրեցաւ Աւետարանչին :
Յետ Ժամանակաց Ղաեկոս կայսեր Ժա-
մանակ՝ երբ որ Փերսիլիանոս եպիսկոպոս
փախաւ Լիբեսոսէն, հետը բերաւ Աեսա-
րիա, և միայ անդ մնչլև Ղեռնդ հայրա-

պետին օրը : Աւերբ որ զլուսաւորին մեր
 զսուրբն Ղարիգոր ձեռնադրեց Վաթու
 ղիկոս ամենայն հայոց : ու զեւոզ պատուել
 և մեծարել զսուրբն Ղարիգոր : միանգա
 մայն և զազգս հայոց որ նորոգ Քրիստո
 նէ ութեան դարձած էր և կարօտ այս
 պիսի հոգևոր նուիրանաց : Թերևս ըստ
 ազդեցութեն եղելոյ նմա ՚ի վերին Տես
 չութենէն՝ այս սուրբ նշխարացս մեծա
 գոյն մասը՝ ընդ նմին և սրբոյն Վթանագի
 նեայ հայրապետին նշխարքը տուաւ ընծայ
 սրբոյ հօր մերոյ Ղարիգորի լուսաւորչին ,
 որ փախագանօք և ամենայն յարգութի
 ընդունելով այս սուրբ նուէրը , դարձաւ
 եկաւ հայաստան բազմութեամբ պաշ
 տօնէից Ալիեղեցոյ : Աւերբ մօտեցան
 Տարօն գաւառը իմացաւ սքն Ղարիգոր ,
 որ իննակնեան կոչուած տեղը Ղաթմետրի

և Պիսանեայ կոոյ երկու մեհեանները
 կան, այն կողմը ուղղեց իւր ընթացքը,
 և այն Սասանց հրաշքներովը նոյն մե-
 հեանները կործանելէն յետոյ յայտնուի ե-
 ղև ինքէն հրեշտակի ձեռամբ, որ այն տե-
 ղը վկայարան մը շինելով սբ Արապետի և
 Աթանազինեայ հայրապետին հրաշագործ
 նշխարքը անդ հանգուցանէ, որ հիմոյ կը
 կոչուի Ալեղեցի սբ Արապետի, կամ
 Խննակնեան և կամ Պլահայ վանք, ինչ
 զհսկրպատմէ Աբաթանգեղոս, յիւրբև
 դարձեալ գայր նա ՚ի կողմանցն Յունաց,
 բարձեալ բերէր ընդ իւր նշխարս ինչ
 յոսկերաց մեծի մարգարէին երանեալ
 Սկրաշին Յովհաննու, և զսուրբ վկային
 Բրիստոսի զԱթանազինէի, իբրև եկին
 հասին յանդիման մեհեանացն մօտ ՚ի գետն
 Ափրատ, կամէր հանել զնոսա ՚ի վեր ՚ի

բարձրաւանդակ տեղի մեհենիցն, զի կար-
 ծանեացէ զբազինան, և շինեացէ վկայա-
 րանս նոցա, իբրև եկին մօտ ՚ի գեամ Այի-
 րատ իբրև ճիոյարշաւանօք երկու, և դեռ
 ևս ընդ փոքրաձորակ մի անցանել կամէին
 ընդ ջուր մի սակաւ, զտեղի աւին սպի-
 տակ ջորիք կառացն, ուր կային գանձք սս-
 տուածային նշխարք, և ոչ կարացին ան-
 ցանել ընդ ձորակն: Այլ յայտնեալ հը-
 րեշտակ Տեառն ասէ, Գարիգոր, հաճե-
 ցաւ Տէր բնակել Սրբոցդ Աստուծոյ
 ՚ի տեղւո՞ղդ. ուր և անդէն բազմութեան
 զօրացն կատարեալ շինեցին զվկայարանն,
 և զսուրբան ՚ի հանգիստ փոխեցին)),
 Աբաթ, երես 300 :

Բայց իմանալու չենք, որ սուրբն Գարի-
 գոր Յովհաննու կարապետին և Աթա-
 նազինեայ Այլիսկոպոսին բոլոր սուրբ մա-

ասունքը այս նորաշէն վկայարանին մէջ զե-
 տեղեց կամ ամփոփեց, այլ մէկ մէկ մասն մի-
 այն ինչպէս կը վկայէ Օ շէնոր անանատես
 պատմագիրը: Աործանեց դարձեալ Մ. Բ.
 տեմիսի և Մփրոզիատայ Մ. շաիշատ գա-
 ւառին մեհէնները և Եկեղեցի շինեց այն
 տեղ, որ հինայ կը կոչուի Մատնավանք, ուր
 դրաւ Աբբոյն Յովհաննու ճկոյթը: Մ. յս
 վանքը սուրբ Սահակ սլ կ'անուանի, մե-
 ծին Սահակայ Պարթևի գերեզմանը այն
 տեղ լինելով, տե՛ս Խորեն. գ. գիրք. գլ. 67:
 Ապաքէն, սիրելի ընթերցող, սուրբ Լու-
 սաւորիչ այս ամէն արժանաւոր տեղերը
 Աբբոյս հրաշագործ Մատունքները փո-
 խադրելով, բաւական էր այն ոմանց ցնո-
 րական շաղիաղփուհքը մերժել: Պոխադ-
 րեց կ'ըսեմ, որպէս զի ջերմեռանդ հաւա-
 տացեալները նոցա, աստուածազօր հրաշք

ները վայելեն, և ամէն տեսակ արկածնե-
 րէ ապահովութիւն գտնեն, չէ՛ թէ նոցա
 սուրբ մատուցները ծածկուին անտէս լի-
 նին, որ Քրիստոնեաներէն չ'պաշտուին,
 ինչպէս կը լսուի թերեհաւատ բարբառ-
 ջողներէն: Սոցա լեզուն լռեցնել կու-
 տայ արժանահաւատ պատմիչն Մ. գաթան
 գեղոս: Այլ կանգնէր, ասէ՛, սեղան 'ի վկա-
 յարան սրբոցն հանգստի, զոր շինեաց. . .
 Այլ ինքն չու արարեալ անտի՛ մեծամեծ
 պարծանօք իրաչին Քրիստոսի, և բար-
 ձեալ նշխարս անտի, կէս մի 'ի Սրբոցն.
 զի և յայլ տեղիս հաստատեացէ՛ վնոցս
 յիշատակսն: Այլ ընդ ամենայն տեղիս և
 ընդ ամենայն գաւառս շրջէր, յաւանս և
 յագարակս շինէր եկեղեցիս: Մ. գաթ.
 Էրեւ 302:

Արդ՝ եթէ մեր լուսաւորիչ Տայրը սրբոց
 Մասուհիքները թաղել, ծածկել ու
 զէր, որ հաւատացեալներէն չ'ըպաշտուին,
 և նոցա Աստուածաշնորհ հրաշքներուն
 չ'ապաստանին, ապա ինչո՞ւ համար այսպէս
 յայտնաբարբառ կը քարոզէր, «Նշարք
 սսկերաց նոցա (Սրբոց) փրկութիւն ըն-
 ծայեն՝ ի ժողովս հաւատացելոց, որպէս
 ամենեցուն է քաջայայտ, զի երևեսցի սէրն
 Աստուծոց՝ ի նոցա՝ Նշարսն, և նշարօքն
 ծանուցեալ յերկրի», Ղառ. ԺԳ,

Ահա՛ այս քարոզութիւնը մեզ կը պար-
 աւարէ, որ Սրբոց Մասուհիքները հո-
 գեւոր պաշտօնիւ և ջերմեամեղութեամբ պատ-
 սեմք և նոցա հրաշքներուն ընդունակ
 լինիմք: Աւստի բնաւ երբէք կարող չ'եմք
 ասել թէ, | լուսաւորիչ գործով ուրիշ
 կերպ՝ և խօսքով, ուրիշ կերպ խրատներ

կ'աւանդէր . այլ գործով և բանիւ մի և նոյն քարոզութիւնը կու'տար համեմատ Մտուածային հաճութեանը , Սրբոց հրաշագործ 'Աշխարհներուն հոգևոր պաշտօն տալու , և նոցա Մտուածաշնորհ հրաշք ներուն փափագելով՝ ջերմեռանդութիւն նուիրելու :

Մարտի պատմագիրն ալ ժամանակակից և ականատես լինելով՝ կը գրէ , գլ . խգ . Թէ՛ իւր ժամանակն աչ սրբոյն Յովհաննու Վարսպետի հրաշագործ Սասունքը յայտնուեցաւ :

Արբոր , կ'ասէ , Պարսից Շահաբաս արքային բռնաւորութեամբը հայոց ազգը հին Սուղայէն վարուեցաւ և դատարկացան հայոց տները և Այկեղեցիքը , մօտակայ գեղերուն տներուն խորշերէն կամ յատակներէն աւար կամ գանձ գտնելու

կու՛ր գային . և յիրաւի կարծիք բրած աւ-
 դերնին բրերով՝ աղնիւ բաներ կը գրա-
 նէին : զորս հին Ս ռղայու հայերը ոչ
 աստղաւ անկէց ելած ժամանակնին վերա-
 գարձի յոյս ունենալով՝ թաղած էին :
Սէկ օր աչ մօտակայ Սիհրամ Քսուած
 զիւղէն այլազգի մը գալով՝ մտաւ վերին
 Վաթան կոչուած Նիկեղեցին : ու սկսաւ
 պահուած բաները փնտռել . և երբ ա-
 լագ խորանին արևելեան կողմը մօտեցաւ .
 այն աեղ հողեղէն ամանի մէջ փայտեայ
 առուի մը գտաւ : որն որ բանալուն սէս
 մէկ սքանչելի անուշահոտութիւն անկէց
 բուրեց . և որոյ մէջ տեսաւ մեծ ու փոքր
 ոսկորներու՝ Նշխարներ և նոցա հետը
 գրուած ու ծրարուած մազադաթեայ
 թուղթ :

Մտնք իւր տանը մէջ անպատիւ պահե-
լուն համար՝ Մտուածային բարկութիւնը
հասաւ այս այլազգւոյն վրայ, որոյ անա-
տունները և տղաքները մեռան, և ինքն
ալ ինկաւ յետին աղքատութեան մէջ :

Ուստի զնաց Ղադիթան գաւառին մօտ
Պարաշանք գիւղը յանուն սրբոյն Սաե-
փանէոսի նախալկային հաստատուած վա-
նուց առաջնորդ Շմաւոն Եպիսկոպոսին,
որոյ հետ յառաջագոյն ծանօթութիւն
ունէր : Պատուեց նմա այն տուփին ինչ-
պէս գանուիր և իւր վրայ եկած այն ա-
րագահաս պատիժները : Ուստի Եպիսկո-
պոսը անոր պատուիրեց, որ ամենայն ըզ-
գուշութեամբ այն տուփը շուտով իրեն
բերէ, բերաւ զայն այլազգին և Եպիսկո-
պոսին տուաւ : Մյն ալ մեծ ջերմեանգու-
թեամբ տուփը բանալով՝ բուրեց անկէց

մէկ հոգեզուարճ անուշահոտութիւն ,
որն որ տարածուեցաւ բոլոր վանքին մէջ ,
ամէն վանական կրօնաւորները և աշխարհ
հականները զմայլեցան և իւրեանց ջերմե-
ռանդութիւնը նուիրեցին այն սուրբ նըշ-
խարացը: Յետոյ եպիսկոպոսը տուիին մէջ
ծալուած մագաղաթեայ թուղթը կար-
գալով այսպէս գրուած գտաւ . « ԼՅԵ
մասն նշխարաց սրբոյն Յովհաննու Վարա-
պետին , զոր Վրեգոր լուսաւորիչն եբեր
'ի հայս և եղ 'ի քաղաքն Խրամ . իսկ 'ի
յաւերման Խրամ քաղաքին չորս հարիւր
քօան և մէկ թուին բերին 'ի Ս զուղայ » :

ԼՅԵ Լստուածային գանձին վրայով թէ
որչափ մեծամեծ հոգևոր բերկրութիւն
պատճառեց սուրբ վանքի Լուսնորդին և
բոլոր վանականաց , և որպիսի գոհութիւն
և փառաբանութիւն նուիրեցին Լստու-

Տոյ պարգևողին այնպիսի նշխարաց, չ'եմ
 կարող այս փոքրադիր տետրակիս մէջ բա-
 ցայայտել. թողում բարեպաշտներուն և
 վկայասէրներուն խորհրդածել :

Ըմաւոն եպիսկոպոսը բաւական դրամով
 այլազգւոյն թիրար հաճեցնելով՝ առաւնո-
 րա ձեռքէն այն Աստուածային գանձը,
 որոյ մեծ մասը մէկ ուրիշ պատուական
 տուփի մէջ զետեղելով պահեց, և մնա-
 ցած մասուկքները մագաղաթեայ տուփո-
 վը մէկ տեղ նոյն առաջին տուփին մէջ
 թողելով՝ մի որոշ տեղ պահեց :

Այս լուրը նոր Ս ուղայու մէջ բնա-
 կող հայերը իմանալով՝ իսկոյն Սազար
 անուն իւրեանց մեծ իշխանին ծանուցին,
 որն որ իւր կողմանէ շուտ մը մի քանի զօ-
 րաւոր անձինք ուղարկելով Ըմաւոն ե-
 պիսկոպոսին, խնդրեց այն տուփը հրաշա-

գործ Վշխարներովը թէ՛ աղաչանօք և
 թէ՛ սգառնալիքով : Ապիսկոպոսը չկարո-
 ղանալով դէմ կենալ՝ տուաւ այն առա-
 ջին տուփը իւր մէջ պարունակուած Վըշ-
 խարներովը մէկ տեղ յորնոր՝ Վազար Եշ-
 խանը նոր Սուղայու մէջ պահեց յորով
 հաւատացեալները նոյն սուրբ Մատենք-
 ներուն բազմաստեասկ հրաշքները վայե-
 լեցին : Այսպէս ալ սուրբ Ստեփաննոսի
 վանքին մէջ կը փայլէր նոր տուփի մէջ
 առած Մատենքներուն հրաշագործու-
 թիւնը : Աւստի Շմառն եպիսկոպոսը նոյն
 սուրբ Վարապետի Մասանց համար ծան-
 րագին ահուհքներով զարդարուած ար-
 ծաթեայ ոսկեզօծ մի տապանակ շինել
 տալով՝ զեանդեց սուրբ Մատենքները
 նորա մէջ և վանքին Քանձատունը դրաւ :
 գրեւով պահարանին վրայ այս ամէն անց-

քերք, յամի տետան 1654:

Տեսեր, սիրելի ընթերցող, որ ասինա-
կարողն Աստուած իւր շնորհքներուն լոյսը
բնաւ չ'ուզեր, որ ծածկուի, որն որ թէ'
ինքնին և թէ' Արքայ միջնորդութեամբը և
Մասանց հրաշքերովը ջերմեռանդ հա-
ւատով և աներկբայ յուսով խնդրողնե-
րուն յայտնել կարողէ:

Կարդա՛ սուրբ Աւետարանը, որուն մէջ
Յիսուս սորա համար յայտնի աւետա-
րանեց հրամայելով. « Աչ ուրուք լու-
ցեալ ճրագ զնէ՛ ՚ի թագստեան և ոչ ընդ
գրուանաւ, այլ ՚ի վերայ աշտանակի. զի
որ մասնեն՝ լոյս տեսանիցեն, » զուկ.
Ժա. 33:

Արքայն Յովհաննու Կարապետին սրբա-
նեալ Մասանց այս վերջին գիւտը այսպէ՛ս
հաստատելով, կը մնայ մեզ խօսիլ սրբոց

Տոխիսիմեանց Սասանց վրայով ալ :
 Այս երջանիկ կոչսերը, որ Յիսուս Վր-
 ըխտոս երկնաւոր փեսային անարատ հար-
 սուհք էին, հայաստանու Աշարշապատ
 քաղաքին մէջ այգեստան կոչուած տեղը
 նահատակուեցան Տրդատ Թաղաւորին
 հրամանաւը, որն որ այն ժամանակը կու-
 պաշտութեան խոր խաւարի մէջ կը թար-
 թափէր, և Վրխտոնէական շնորհաց լու-
 սովը արդէն չէր լուսաւորուած :

Այս երանելի վկայքը, որք Վրխտոնէ-
 ական Քչմարտութեան համար և ՚ի սէր
 արքայութեան պատարագեցին իւրեանց
 անձինքը, երեսուն և եօթն հոգի էին :
 Ինչպէս կը պատմէ Աքաթանգեղոս. « Արք-
 ընդ սուրբ կուսանան Պայիանէայ և հը-
 ոխիսիմեայ, նորօք հանդերձ, որք թուե-
 ցան ՚ի թիւ վկայեցելոցն, ընդ ամենեւեան

երեսուհն և եօթն), . եր . 72 :

Ասկէց առնելով կ'երգէ մեր սուրբ Ալեքէեցին . « Քառաց ՚ի փառս բարձրացեալ պարծին ՚ի պատիւ և ՚ի փառս երեսուհն և եօթանքն , քանզի այս է թիւ երանեալ կուսանացն , որք անթառամ պսակեցան յանլակն յաւիտեան , :

Սոցա մարմինները անթաղ թողել էին . որպէս զի քաղաքին գազաններէն գիշատուին ու կեր լինին նոցա . « Ալ քարշեալ ընկեցին զմարմինս նոցա , առ ՚ի կեր լինել շանց քաղաքին , և գազանաց երկրի , և թռչնաց երկնից , » . եր . 69 :

Սոցա նահատակութենէն զինի եօթն օր անցնելով՝ մեր սուրբ Աղասաւորիչը խոր վիրապէն ելաւ և սկսաւ քարոզել , որով Տրդատ իւր նախարարներովը նորա հրաշալի քարոզութեամբը լուսաւորելովսկը

սան մեղայի դալ և ապաշխարութիւն
 խնդրել : Քայց սուրբն Գրիգոր ամէն հոգ
 և որ պաշտօնէն յառաջ հարցուց նոցա .
 « Մեր եղիք զմարմինս վկայիցն Աստու
 ծոյ » : Աորա ալ ասէն , որ վկաներուն
 համար կ'ասես . պատասխանեց . « Արբոց
 հոխիսիմեանց և Գայիանեանց . որ վասն
 սիրոյն Ա՛յ սպանեալ եղեն 'ի ձէնջ » .
 ցուցին վերջապէս այն տեղը , ուր "ր այն
 երջանիկ վկայից սրբոց մարմինները կը դա
 նուէին անարատ և մաքուր ամենեւին , յո
 ըոց հոտ անուշ կը բուրէր :

Ահաւ սուրբն Գրիգոր աստուածա
 սաստ պատուհասէն անտայեալներուն ,
 մանաւանդ Տրդատ Թագաւորին , որ Աս
 տուածային դատապարտութենէն պատ
 ժուած , խողի կերպարանք ունեցեր էր ,
 քարոզել ամենաքաղցր խոնարհութեամբ :

Այնքէք, կ'ասէր, եղբայրներ, ամենուր բա-
 րեւաւութեան օգուտը խորհիւնք, հեռանայ
 ձեզմէ Աստուծոյ պատուհասը, ու ձեր մն-
 լորութիւններէն, որոց գերի եղած էք,
 փրկութիւն կատարեալ դարձը գտնէք: Այ-
 կէք ուրեմն այս Աճային գանձերը այս սր-
 բոց նշխարները ամփոփե՛նք, որ բժշկու-
 թեան շնորհքներ ձեզ պարզեւուն. շե-
 նե՛նք սոցա վիայարանները, որք լինին տա-
 ճար միաբան աղօթելու և սուրբ տեղի-
 և դուք աղատիք բոլորովն խաւարային
 դործերու ծառայութենէն. Աստուածա-
 յին լուսեղէն փառքեր ունենանք Սոցա
 բարեխօսութեամբը, որն որ առ Աստուած-
 կը նուիրեն. Սորանցով պիտի հաշտուիք
 Աստուծոյ հետ, որով աղատիք ձեր վեց
 եկած պատուհասներուն տանջանքներէն.
 և Աստուծոյ ամենաշարող զօրութիւնը,

որ Սոցա Մասանցը մէջ բնակած է, գը-
 թայ ձեռ : ՄՏԱ՛ | ուսաւորչին այս ամէն
 քարոզութիւնը գրած է Մգաթանգեղոս .
 «Մըդ եկայք եղբարք զօգուտն վասն հա-
 սարակացն շինութեան փութասցուք . զի
 ՚ի ձէնջ պատու հարգի վերասցին . և լիցի
 ՚ի խաւովութենէդ՝ վաղվաղակի խաղաղու-
 թիւն . և գերեալ մորորութեանցդ՝ դարձ
 փրկութեան . . . : Մըդ՝ եկայք ամփոփե-
 սցուք զգանձս Մտուածային զնշխարս Սո-
 յա . զի յայսմ՝ հետէ պարգևեցի ձեզ ա-
 մենեցուն բժշկութիւն : Մտուսցո՛ւք
 զսոսա ՚ի հանգիստ . և շինեցո՛ւք վկայա-
 րանս ՚ի վերայ սոցա՝ տաճար աղօթից՝ Մի-
 աբանութե . . . զի և դուք ազատեալիք ՚ի
 ծառայութենէ անձնակամ գործոցն խա-
 ւարի . և զփառս լուսեղէնս Մտուածա-
 յինս ըմբռնեալիք՝ աղօթիւք և բարեխօ-

սութեամբ սոցա առ Աստուած . զի և Սո-
քա հանգուսցեն զանձինս ձեր 'ի տանջանաց
պատուհասիցդ եկելոց 'ի վերայ ձեր . և
սոքօք հաշտեսցիք ընդ Աստուծոյ : Օ է
Աստուածութիւնն , որ բնակեալ է 'ի սո-
սա՝ գլխացի 'ի ձեզ : 265 :

Այս սրտաշարժ և ազդու քարոզուէն
համոզուելով ամէնքը հնազանդեցան հը-
րամանին , և Աստուածային ազդեցուէր
համեմատ երեք վկայարաններ շինեցին .
, Այլ կանգնեալ երիս վկայարանս . մի 'ի
հիւսիսոյ յարեմտից կողմանէ քաղաքին ,
ուր վկայեաց սանականն հռիփսիմէ երե-
սուն երկու ընկերօքն , զմիւսն շինեցին 'ի
հարաւակողմն կուսէ անտի , ուր վկայեաց
սուրբն Պայիանէ նորուն սնուցիչ երկու
ընկերօք , և միւսն մօտ 'ի հնձանն այգ-
ւոյն , ուր էին վանք նոցա : Շինեցին կազ

մեցին զտեղիսն , և զարդարեցին ոսկի և
արծաթի կանթեղօք լույցելովք , և լապ-
տերօք վառելովք և աշտանակօք բորբո-
քելովք , ։ Վ. 4. Թ. 276 :

Երբ այս Լստուածահաճոյ շինութիւնքը
աւարտեցան , հրամայեց սուրբ Սուսան-
րիչն մեր , որ շինեն ամէն մէկ սուրբ վկա-
ներուն մարմիններուն մէկ մէկարկիչ մայ-
րափայտ : Ե ինուեցան արկիչները , որոց
մէջ զսա զատ իւրեանց հանդերձներովը
շրաւ և ամէն մէկը իւր խաչածե և Վր-
բխտոտանիչ կնքովը կնքեց . ինչպէս գր-
ուած է . « Այլ հրամայեց ամէնմի իւրաքան-
չիւր արկիչագործ , տախտակամած մայրա-
փայտեայ բեւեռապինդ , հաւտահեղոյս , եր-
կաթագամ տապան գործել : Այլ ամե-
նայն ըստ ասացելոց պատուիրանին արա-
րեալ , հանդերձեալ , կազմեալ պատրաս-

տեցին՝ ըստ եղեալ սահմանին տուելոյ,
բերին զարկեղան արարեալ առ դուրս հըն-
ձանին՝ առաջի սրբոյն Վրիգորի : Եւսկ նա
առեալ ինքն միայն ՚ի ներքս մտանէր . և
ոչ թողոյր զայլ ոք ամենեւին ՚ի ներքս մտա-
նել . ասէ . ոչ է ձեզ պարտ հուպ լինիլ և
մերձենալ առ Սոսա . որ չե էք բժշկեալ՝
և չե էք սրբեալ մկրտութեամբ : Այլ ին-
քն միայն առանձնացեալ , զմի մի իւրա-
քանչիւր առեալ ՚ի Սրբոցն՝ իւրաքան-
չիւր արկեղ դնէր , իւրաքանչիւր հան-
դերձովն և իւրեանց լոկ կազմութեամբն
պատէր . և կնքէր Քրիստոսանչան կնքովն .
ԱԹԻ . 276 . 280 :

Այսպէս երջանիկ սուրբ վկայքը իւր-
եանց համար շինած երեք հրաշակերտ տա-
ճարներուն մէջ զետեղուեցան . սուրբ
Վայիանէն երկու ընկերներովը քաղաքին

հարաւային կողմը . և սուրբ Հռիփսիմէ ե-
 րեսուն և երկու ընկերներովը արևելեան
 կողմը . իսկ այն երանելի կոյսը որ հնձան
 ասուած տեղը միայնակ նահատակուելով
 մինաւոր կոչուեցաւ , հիւսիսային կողմը
 միւս առանձին տաճարին մէջ դրուեցաւ :
 Ա՛հա այս հրաշագարդ հանդէսներուն մէջ
 սկսաւ սուրբն Պրիգոր այս հողերու շին-
 երգը խօսիլ , որ հինգ պարբերութենէ կը
 բաղկանայ : Ա՛ստուած մեծ հզօր և վա-
 ռաւորեալ , լուսաւորիչ սրբոց և ՚ի սուր-
 բըս հանգուցեալ՝ զճգնուի սրբոց Հռիփ-
 սիմեանցն բարեխօս ունիմք առքեզ . աղա-
 չեմք և այլն , . և ունի վերնագիր այսպէս .
 ,, Քարոզ ՚ի սրբոյն Պրիգորէ լուսաւորչէն
 մերմէ ասացեալ վասն սրբոց Հռիփսի-
 մեանց , . ՚ի ժամագիրքն :

Այց քանզի այս սուրբ և հրաշագարդ

տաճարը երանեալ վիպիցն Տոխիսի-
մեանց՝ Շապուհ Պարսից թագաւորին հա-
րուածն երէն կործանուած էր ուստի նորո-
գէց զայն Սահակ պարթևսք հայրապետն
մերու աղօթիւք խնդրեց յԱՅ որ յայտնէ
Տոխիսիմեան հրաշագործ՝ Աշխարաց տե-
ղին, և Աստուածային յայտնութեամբ
այն հոգևոր գանձն գտաւ, որում կը փա-
փագէր, սրբոյն Գրիգորի լուսաւորչի խա-
չանիչ կնքով հաստատուած: Աւստի ինքն
ալ սուրբ լուսաւորչի կնքոյն մօտ իւր
Բահանայապետական մատանեաւը կնքե-
լով՝ դարձեալ նոյն տեղը կը հաստատէր.
Ինչպէս կը գրեն Ստեփաննոս Ասողիկ բ.
Վարդան պատմիչ և Յովհաննէս Աա-
թուղիկոս:

Աւրեմն մեր միտքը պիտի համոզուի ան-
շուշտ, որ նորա համար սրբոց Մասուկքը

ամենայն զգուշութեամբ կը պահպանուէ-
ին ու կնքով կը հաստատուէին, որ ան-
կորուստ մնան. և ժամանակ անցնելով՝ որք
փափագանօք և ջերմեռանդութեամբ կը
խնդրեն զնոսա, ոչիւրագիւտ լինին նոցա :

Չոր օրինակ, Կոմիտաս Տարօնոյ սրբա-
կեաց Արք եպիսկոպոսը երբ յաջորդեց
Հայրապետական աթոռին՝ յամի Տեառն
617, յանուն սրբոյն Հռիփսիմեանց միզաբ-
մանալի և մեծաշէն եկեղեցի շէնելով՝
այն տեղ փոխադրեց նորա Սասունքը. մե-
ծահանգէս տօնախմբութեանը մէջ ասաց
այն սքանչելի շարականը այբուբենի կար-
գաւ ՚ի պատիւ սրբոյն Հռիփսիմեանց եր-
գելով այսպէս . . . Ընձինք նուիրեալք
սիրոյն Քրիստոսի. երկնաւոր նահատակք
և կուսանք իմաստունք. ՚ի սարժանս ձեր
բարձրացեալ տօնէ՛ Սայր Արովն դատերօ-

քըն իւրովք, . և այլն :

Կարդա՛ Ղառընաիր կոչուած ընտիր մա-
տենագրութիւնը, ուրկէց կ'իմանաս թէ
ինչպէս սրբոյն Հռիփսիմէի հրաշագործ
Սասունքէն տարուեցաւ Աղուանից աշ-
խարհը . և թէ ինչպէս այն տեղ ալ ջեր-
մեռանդն գիմողաց յայտնի եղաւ նորա
հրաշագործութիւնը :

Կարդա՛ Առաքել վարդապետ պատմիչը .
գլուխ . 16 . 25 . 26 . և իմացիր, որ Արքոց
Սասունքը ամենայն զգուշութեամբ հաս-
տատուն տեղեր պահպանուելուն պատ-
ճառը ինչ է եղեր . ոչ այլ ինչ, եթէ ոչ
այսպիսի հաղուագիւտ Մօային գանձերը
անկորուստ մնալու, և նախանձաւորներէն
չյափշտակուելու համար . կը գրէ վերոյի-
շեալ պատմիչը, թէ Սեւքիսէթ կաթու-
ղիկոսին ժամանակը Գուլիէլմոս և Ար-

քանճելի անուևով երկու լատինացի կրօ-
 նաւորներ եկան Տայաստան և սկսան շը-
 ջիլ վանքերը : Մոքա աշխարհագրական
 պատմութի ունենալով , որոյ մէջ նշանակ
 ուած էին Տայաստանու վանքերու մէջ
 զետեղուած Արբոց Մասանց տեղերը ,
 եկան Արեւնիս կոչուած գիւղը և իջեա-
 նելով Աւաքէլոց վանքը , գտան այն տեղ
 սուրբ սեղանին տակը զետեղուած Անդ-
 րէի Աւաքէլոյն սուրբ գլուխը , և երբ
 գաղտագողի կերպով հանեցին անկէց զայն
 և հետեւնին առնելով պատրաստուած էին
 ճանապարհորդել , ազգեցութիւն եղաւ
 սուրբ վանքին ճգնասէր եպիսկոպոսին ,
 որն որ իսկոյն հասաւ վրանին և առնելով 'ի
 նոցանէ այն Աստուածային գանձը , նոյն
 վանքին սուրբ տաճարին մէջը զետեղեց
 հաստատ և արժանաւոր պահարանի մէջ :

Սաչայն յիշեալ լատին կրօնաւորները սուրբ Ալքիաճին գալով երթալով և այն տեղ հիւրասէր և բարեսիրտ միաբաններուն հետ սիրակցութիւն անելով՝ հաւատարիմ երևեցան : Այսն որոյ համարձակ կ'երթային սուրբ Ալքիաճնի մօտաւոր եղած եկեղեցիները ու վանքերը, և գրէթէ ամէն օր սուրբ հօխիսիմէի վկայարանը որպէս թէ ուխտի համար : Քայց կ'ուղէին որ առանձնակի պատեհ ժամանակ ունենան սուրբ հօխիսիմէի հրաշագործ Սասանց կնքեալ արկղը գտանելու և գողանալու . ունեցան մէկ յարմարաւոր ժամանակ և աշխարհագրական ցուցակին նայելով, գտան նոյն արկղը . բերին Ալեկեղեցւոյն մէջ, և երբ բացին ու սկսան մաքրուր կտաւներով մեծ քսակի մէջ ժողովել անկէց սուրբ Արշ-

խարնէրը, իսկոյն Աստուածային անօրէն-
 ութիւնը այն լատին կրօնաւորաց խարդա-
 խութիւնը սուրբ Աջմիածնի Վրիգոր
 և Սարգան անուն երկու Ապիսկոպո-
 սաց յայտնեց, սոքա յանկարծ այն կող-
 մերը պատահեցան, սակայն կրօնաւորնե-
 րը սց գալը իմանալով շուտով արկղը տա-
 ճարին մէջը թողուցին, զնացին զիմաւո-
 րեցին ու սկսան բազմատեսակ խօսքերով
 բարեկտմական զրոյցներով ժամանակ անց-
 նել տալ նոցա, որ երթան անկէց, որպէս
 զն չ'ընին թէ սուրբ տաճարը մտնելով՝
 արած գողութիւննին իմանան:

Իսոյց վերին Աստուածային Տեսչուիը
 ւտիպեց զնոսա, մտան տաճարին մէջ, և
 տեսան այն տապանը, որոյ մէջ սրբոյն
 Տիփսիմէի Սասանց արկղը ամփոփուած
 էր, բացեր և հրաշագործ Սասունքը

հաներ են խարդախ կրօնաւորներուն գողութիւնը յայտնուեցաւ : Աւստի յիշեալ Ապիստոլոսները սկսան զնոսա յանդիմանել . վերջապէս շատ նեղութեամբ կրօնաւորները անկէց վարելով՝ սուրբ մասունքը 'ի նոցանէ առին . զորս վերստին արկղին մէջ զետեղելով , հոգեւոր հանդիսիւ տարին նոյն տաճարը և նորաներբին մատուռին մէջ հանգուցանելով՝ ամէն կողմէն հաստապինդ ամբացուցին :

Տեսեր , սիրելի ընթերցող , ինչո՞ւ համար նախնի սուրբ հարբ ամենայն զգուշութեամբ հրաշագործ Մատուռները հաստատուն պահարաններու մէջ զետեղելով՝ կը պահպանէին . վասն զի այն Արանելեաց ներքին բարեվախճան դիտաւորութիւնը այս էր : որ անկորուստ և անկողոպտելի մնայ այն Ատուածային գանձերը , և ոչ

բնաջինջ առնելու համար էր : Ա՛հ այս
ամէնը ողջամիտ վկայասէրները կը վկայեն
սրտի մտօք և պիտի ասեն . « Որ ունիցի
անկանջս ըսելոյ (ճշմարտութե՛) լուիցէ » .
Իսկ յամառեալներուն համար ալ պիտի
երկրորդեն Վաւ-իթ մարգարէի վկայու-
թիւնը . « () տար եղեն մեղաւորք ՚ի մօրէ՛ ,
խաբեցան յարգանդէ և խօսեցան սուտ :
Արամտութիւն նոցա ըստ նմանութեան
օձի , որպէս իժի և քարբի . զի խցեալ է
զանկանջս իւր » . Սա՛ղ . Ժէ . 3 . 4 :

Ա՛յո՛ , կամակոր յամառեալները չեն բը-
նաւ ակորժից իմանալու և համոզուելու
սուրբ Ա՛ւետարանի մէջ գրուած Յիսու-
սի Քրիստոսի այս անժխտելի խօսքէն , որ
Ա՛ւաքելոց աւետարանեց . « Ա՛մէն ասեմ՝
ձեզ . թէ որ հաւատայն յիս , զգործսն
զոր ես գործեմ և նա գործեսցէ , և մե-

ծամեծս ևս քան զնոյնս գործեսցէ ։

Յ՝ 24 . ԺԴ . 12 : Սորանով յուսալիւր կը հաւատամք , որ Յիսուսի Աստուածային կարողութիւնսքանչելի հրաշագործութիւնը պիտի մշտնջենաւորի և չպիտի վերջանայ աշխարհքէն . քրիստոնէից մէջէն . Թէպէտ ինքըն Յիսուս կատարելով իւր մարդասիրական փրկագործութիւնը և սքանչելի տնօրէնութիւնքը , համբարձաւ յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ փառաց հօր Աշակցին իւրոյ :

Սակայն նորա Աստուածային զօրութիւնը և հրաշագործ կարողութիւնը մեծամեծ սքանչելեօք պիտի փայլի և յայտնուի մըշտապէս սրբոց միջնորդութեամբը ջերմեւանդ հաւատով խնդրողներուն : Աւ այսչէ՛ Թէ միայն սրբոց կենդանութեան ժամանակը , այլ և զկնի մահուան նոցա կա-

ըող է նոյն Ամենակարողը նոցա նուիրա-
 կան մարմնոց՝ Աշխարհներուն միջնորդութե-
 ալ հրաշքներ շնորհքներ առնելու ՚ի վա-
 ռըս ամենազօր անուան իւրոյ հաւատացե-
 լոյ մէջ : Սորա համար կը գրէ Պօղոս ա-
 ռաքեալը իւր վշտակէր անձին վրայ խօսե-
 լով . « Սեծասցի Բրիտանոս ՚ի մարմնի ի-
 մում , եթէ կենօք և եթէ մահու , » Փիլ-
 ա . 20 :

Գիտեմք , որ ամէն ճշմարտութեան պի-
 տի համոզուին , թէ որ հաւատոյ ջերմե-
 ռանդութի , Աստուծոյ ամենակարող զօ-
 ղութեանը վրայով յոյս և հոգեւիրութե-
 տուանդ սրտերնուն մէջ ունենան , իսկ ե-
 թէ մոլորեալ մտօք երանեալ Արքոյ և
 նոցա հրաշագործ՝ Աշխարաց և Սասանց
 համար իմաստակութիւն առնելու ելնեն ,
 հարկաւ մոլորել և թերահաւատ կըսեալ

ուին ըստ առածին . «Ահարթ գրչաւ ոչ
 լինի գրէլ երբէք» . կամ թէ՛ Ապակա
 նեալ ստամոքս զամենայն ինչ ՚ի մաղձ փո
 խէ» :

Յիշենք այս տեղ սրբազան Յակոբոս ա
 ռաքելոյն օրինակաւ խօսած ազդու վար
 դապետութիւն . «Մի թէ մարթ ինչ իցե
 եղբարք իմ թզենւոյ ձէթ բերել, կամ
 որթոյ թուզ, և ոչ աշտաղտին տեղոյ
 ջուր քաղցր առնել» . Յով. գ. 12 : Այս
 պիտի թերահաւատ և թիւրեալ միտք և
 ծուռումուռ դատումներ և մոլորեցու
 ցիչ խորհուրդներ ունեցող մարդիկնե
 րէն և յամառեալ հերձուածողներէն հե
 ռու մնալ կը պատուիրէ երանելի Պօղոս
 առաքեալը իւր Տխոսս աշակերտին այսպէս
 գրելով . «Յառնէ հերձուածողէ յեամի
 անգամ և երկիցս խրատելոյ հրաժարեալ

Չի՛ր . գիտասանի՛ր , զի թիւրէ՛ւ է այնպիսին ,
 և մեղանչէ անձամբ զանձն զատուապար-
 տեալ , , Տիր . գ . 10 :

Բայց մեք՝ ողջամիտ և մեծահաւատ ըն-
 թեւցող , յորդորուած և համոզուած եմք ,
 որ Աբբոյ բազմութիւնը մեզ մօտաւոր
 ունիմք իւրեանց բարեխօսութիւն և վկա-
 յական մահուամբ նուիրական հրաշագործ
 Մատենքներովը . ինչպէս խրատուած եմք
 Պօղոս առաքելոյն այս խօսքերէն թի՛-
 ւ . 1 . յաւհեռե և մեք , որ այսչափ շուրջ
 զմեօք մածեալ ունիմք զբազմութիւն
 վկայից , զհպարտութիւն զամենայն ՚ի բաց
 ընկեացուք և զմեղս կարեորս . համբերու-
 թեամբ ընթացուք ՚ի պատերազմ՝ որ ա-
 սանի կայ մեզ , , Աբբ . ժբ . 10 :

Այսպէն վերջացնենք այս տեղ , սիրելի
 ընթեւցող , մեր ուղղախառ հաւատոյ զօ-

րու թեամբը տրուած սոյն համարում ծա-
 նօթու թիւնը՝ այն յոյսերնուս համար որ
 Աստուծոյ ամենաշօր կարողութեանը վը-
 րայ ունիմք՝ որոյ ներգործութեամբը է-
 րանեալ սրբոց Ա կայից հրաշագործ նշխա-
 րաց և Սասանց ջերմեռանդութիւն և
 յարգութիւն նուիրելով, ահա՛ կը կնքեմք մեր
 սրտին վկայասիրութե՛ն հաստատութիւնը
 խնկելի մաղթանօք սրբոյն Գրիգորի՛ Աս-
 րեկացւոյ, և նորա հետ ձայնակից լինելու
 փափագանօք կ'աղաչեմք առ տէր Յիսուս
 'Քրիստոս' : Եւ նշ աշակերտաց մեծիդ հը-
 րամանի բարձրեալը Աստուծոյ 'Քրիստոսի
 և Սարտիրոսացն ընտրելոց նահատակու-
 թեամբ, որք մահացու և վշտաշարժարն
 մարմնով, փտանգաւոր և ամենակիրն ան-
 դամօք, երկրաւորական և հողազանդուա-
 ծըն բնութեա կը մարտն : յէալ ընդ տարր

գոյից ամենայն նիւթից պատկեցանբար
 ճրացան և կենդանացան հոգեպէս արիա
 բար էլէալք 'ի յերկրէ ըստ մարգարէին ,
 վիշաք ճշմարիտք ամենափորձն մահու իմա
 նալեացն անտեսիցն և ծածկեցելոց ան
 երկբայ բարեացն յուսով տեսելոցն աս
 տէն նկատիչք օշակերտք Մռաբելոցն և
 չարչարակիցք նոցին , որ հաւասարեալ
 գործովք ընդ նոսին , հասարեալ լըմամբ
 անպակասելեաւ պարեն 'ի իրախճանս ան
 կէտն երանութեան՝ որոց հաճոյսիան և
 ընդունական մաղթանօք , արիւնքնճայ
 վաստականուէր քրտնակնդրուկ աղերսի
 ցրն յարգմամբ՝ ընկալ զիս նորոգ ըստ նո
 ցին մասին անեղծ փրկութեամբ 'ի քեզ
 արձանացեալ : : Նարեկ . ճբ . գ :

« Ագէք արդարոց 'ի ձեռին Աստուծոյ են .
 և ոչ մերձեացի 'ի նոսա մահ : (Սուրբ Երեմիայի
 յաջս անդգանայ՝ Թէ մեռան , և համա-
 րեցան չարչարանք ելք նոցա : : Ամսոյ 7 .
 12 :

ՎԵՐՑ

1-50

